

således, at filmskolen ikke benytter museet på anden måde (ved at låne film), end at det sagtens kunne ordnes på afstand fra hinanden. Og Filmfonden er et administrationskontor, hvis samarbejde med museet nok kunne klares pr. telefon. Hvis man fortsat finder, at museet er for lille en institution til at kunne gøre krav på sit eget hus, ville den mest oplagte løsning naturligvis være at placere det i bygning med det museum for moderne kunst, som vi slet ikke har herhjemme. Man kunne endnu nå at få et sådant museum placeret på Rådhuspladsen (som Erik Fischer fra Kunstmuseet engang foreslog i en kronik i »Politiken«), men ellers er der mange andre gode muligheder. Men nu er jeg nok havnet i det utopiske. Ib Monty

Betænkning om biografbevillingssystemet knebent flertal for bevarelse

Den 9. oktober 1970 udkom denne betænkning fra det 19 mands udvalg, som kulturministeriet nedsatte 2. marts 1966. Per Calum refererer.

I januar 1966 foreslog partierne venstre og konservative, at bevillingssystemet blev ophævet. Kulturministeren svarede, at han var i færd med at nedsætte et udvalg, der skulle undersøge mulighederne for en overgang fra bevillingssystem til en form for friere næring, og 2. marts 1966 var udvalget etableret med ialt 19 medlemmer, og efter 17 plenarmøder samt to møder i to nedsatte underudvalg foreligger betænkningen (nr. 582). Et flertal på 10 medlemmer foretrækker at bevare bevillingssystemet, mens de resterende 9 foretrækker at se bevillingssystemet afløst af en form for friere biografnæring.

I en kort oversigt redegøres der for bevillingssystemets udvikling, der orienteres om biografvæsen i andre lande (ialt 14, indsamlet af danske ambassader i de respektive lande), derefter følger en række statistiske oplysninger om danske biografer (antal biografer, antal stole, antal forestillinger, antal solgte billetter, benyttelsesgrad, billetindtægter, udgifter, overskud).

For udvalget har den afgørende faktor været hensynet til biografernes publikum, siges det i betænkningen. »Den ordning bør foretrækkes, der bedst kan fremme etableringen og opretholdelsen af et passende antal velbeliggende og velindrettede biografer med mulighed for at spille et alsidigt repertoire«.

Meningerne om dette har været delte. »En del af udvalgets medlemmer har fremhævet, at biografernes mulighed for at opretholde et alsidigt repertoire, hvor alle kategorier af film kommer frem, og ingen producenter eller udlejere bliver i stand til at holde andre uden for markedet, er afhængig af en bevarelse af bevillingssystemet, idet alene dette system kan sikre erhvervets udøvere den fornødne selvstændighed og uafhængighed i forhold til andre grupper i og uden for branchen«.

Modsat mener mindretalsgruppen, at bevillingssystemet bør ophæves, »da det i visse relationer kan have en hæmmende indflydelse på den ønskelige betjening af publikum, da det strider mod nutidige næringsretlige principper, og da hverken kulturelle, økonomiske eller andre hensyn taler for dets opretholdelse«.

Et af argumenterne for at etablere et bevillingssystem har været at sikre, at biograferne blev ledet af en mand med kunstneriske kvalifikationer, men erfaringerne viser, siger mindretalsgruppen, »at der i dag i mange tilfælde ingen mulighed er, for at systemet i denne henseende kan virke efter sin hensigt«. Gruppen mener ikke, at der efter en liberalisering af erhvervet vil være risiko for, at et færre antal kunstnerisk værdifulde film vil blive vist herhjemme, idet det skønnes, at der eksisterer et stadigt voksende publikum for kvalitetsfilm, og under fri konkurrence vil dette publikums interesser da naturligt blive tilgodeset på grund af konkurrencen. Og gruppen tilføjer, at dette vil ske »sandsynligvis også på steder, hvor det ikke er sket under det herskende bevillingssystem«.

Endelig har der i denne gruppe været enighed om, at erfaringer-

ne fra en lang række lande med fri næring, f. eks. Sverige, ikke giver anledning til at tro, at de kunstnerisk værdifulde film får ringere kår, hvis biografdriften frigives.

Om faren for etableringen af biografkæder, og at disse kan medføre en begrænsning eller indsnævring af repertoiret, er der enighed om, at det i loven bør sikres, at fri næring ikke fører til skadelige kædedannelser.

Tilhængere af fri biografnæring fremhæver yderligere, at bevillingssystemet formentlig har været medvirkende til, at der ikke i de senere år er iværksat nyt biografbyggeri »i det omfang, det havde været ønskeligt«.

Til slut gør tilhængerne af fri biografnæring opmærksom på, at der dog bør eksistere »visse regulerende bestemmelser«, som kan sikre uafhængigheden og selvstændigheden hos biografledere.

Over for dette argument siger tilhængerne af at bevare bevillingssystemet, at »en ophævelse af bevillingssystemet vil heller ikke løse problemet omkring det manglende byggeri af nye biografer«, og det siges at flere faktorer – høje grundpriser og enorme kurstab med deraf følgende meget store huslejer – stigende omkostninger overfor ringe indtjeningsmuligheder – gør det lidet attraktivt at bygge nye biografer. Også den tidsmæssigt dårlige udnyttelse af lokalerne medvirker til, at der ikke bygges nye biografer, siger tilhængerne af bevillingssystemet.

For bevarelse af bevillingssystemet er: inspektør Harry Andersen (Biografinspektørforeningen), direktør Holger Bach (Biografteaterforeningen for Købstæderne), filmoperatør Svend Åge Jørgensen (Film- og Forlystelsesfunktionærernes Forbund), direktør Axel Kjærgaard (Biografteaterforeningen for København og Omegn), direktør Ernst Klinker (Biografteaterforeningen for Provinsen), filminstruktøren Svend Aage Lorentz (Sammenslutningen af danske filminstruktører), direktør K. B. Lundberg (Foreningen af godkendte biografledere i Danmark), direktør Jørgen Nielsen (Biografteaterforeningen af 1960), borgmester Henning Rasmussen (Den danske Købstadsforening) og forretningsfører Viggo Svane (Dansk Folkeoplysnings Samråd).

For overgang til friere næring er: ekspeditionssekretær M. Bjerregaard Jensen (Handelsministeriet), direktør Erik Hauerslev (Filmfonden), ekspeditionssekretær Bent Hedemand (kulturministeriet), ekspeditionssekretær Hugo Jensen (kulturministeriet), direktør Hans Malmstrøm (M.P.E.A.A.-selskaberne i Danmark, udlejerne), direktør Flemming John Olsen (Foreningen af danske Filmproducenter), direktør Leo Schou (Foreningen af Filmudlejere i Danmark), borgmester Ove Weikop (Hovedstadskommunernes Samråd) og kontorchef W. Weincke (kulturministeriet).

Efter redegørelsen for de generelle synspunkter i de to grupper følger en redegørelse for specielle spørgsmål – betragtet dels med henblik på overgang til en friere form for biografdrift, dels ved en enklere revision af bevillingssystemet. Endelig følger udvalgets hele forslag dels til overgang til friere biografnæring, dels til revision af det bestående bevillingssystem.

I første tilfælde har interessen samlet sig om følgende spørgsmål: 1) hvem skal kunne drive biografvirksomhed?, 2) spørgsmålet om samdrift af biografer, 3) spørgsmålet om kapitalanbringelsen i biograferne, 4) beskyttelse af de hidtidige bevillingshavere og 5) enkepension og understøttelse.

I lidt anden formulering genfindes spørgsmål 1, 2, 3 og 5 i overvejelserne angående en revision af bevillingssystemet, og yderligere har udvalget overvejet følgende: Spørgsmålet om bevillingsmyndigheden, betinget bevillingsafkald og bevillingsafgiften.

Tilladelse til at drive biograf, hvad enten det nu sker under et revideret bevillingssystem eller under friere former, skal efter begge forslag gives af ministeren for kulturelle anliggender og ham alene (i den nugældende lov gives bevilling i nogle tilfælde af kulturministeren, i andre tilfælde af den stedlige amtmand). I forslaget til en revision bevares den gamle begrænsning for biograferne i den forstand, at »bevillingen gives til udnyttelse inden for et bestemt stedligt område«, mens denne indskrænkning er sløjft i forslaget til en friere biografnæring.

Ligeledes bortfalder (i forslaget om friere biografnæring) paragrafs 4, punkt 4 om at bevilling kun kan tildeles enkeltpersoner, der »skønnes at være i besiddelse af de nødvendige kulturelle og forretningsmæssige forudsætninger for at kunne lede den pågældende biograf på forsvarlig måde«.

Spørgsmålet om, hvorvidt der bør gives tilladelse til drift af flere biografer skiller også de to grupper. Mindretalsgruppen (for en friere biografnæring) foreslår, at der skal kunne gives tilladelse til maksimalt at drive tre biografer, mens tilhængere af bevillingssystemets bevarelse vil beholde den gamle lovs ord om, at der kun kan

gives tilladelse til drift af en biograf – dog med den også nu eksisterende mulighed for dispensation fra kulturministerens side.

Med hensyn til kapitalanbringelse i biografer, står tilhængerne af en form for friere biografnæring fast på den nuværende lov om, at personer med tilknytning til udlejning eller produktion af film ikke må investere i eksisterende biografer, mens fortalere for en bevarelse af bevillingssystemet til gengæld ønsker denne indskrænkning sløjft.

Ved eventuel overgang til friere biografdrift skal der tages hensyn til nuværende bevillingshavere. Bortfald af bevillinger vil formentlig betyde, at mange ejere af biograflokaler selv ønsker at udnytte disse, siger udvalget, hvorfor der foreslås, at nuværende bevillingshavere i en vis årrække, 10 år, kan hindre at de pågældende lokaler udnyttes til biografdrift af andre. Dog ikke, hvis bevillingshaveren forinden opgiver driften eller hans lejemål bringes til ophør på grund af misligholdelse.

Med hensyn til sikring af enker efter bevillingshavere, er begge grupper enige om, at en vis sikring bør finde sted.

I forslaget til bortfald af bevillingssystemet bortfalder som noget selvfølgelig bevillingsafgiften, mens tilhængere af bevillingssystemet anstændigvis ikke har kunnet få sig til at foreslå, at monopolretten skulle være gratis. I stedet foreslås det, at bevillingsafgiften ved en revision af bevillingsloven kun skal beregnes af biografens overskud på billetsalg samt indtjening ved forevisning af reklamefilm, mens andre indtægter (fra chokoladekiosker, tobakskiosker etc.) bør holdes udenfor, når bevillingsafgiften beregnes.

Efter hvert af de to forslag er der kommentarer og mindretalsudtalelser.

Dejligt som vore dejlige biografdirektører overholder vore dejlige love

Af Bjørn Rasmussen,
amanuensis og filmhistoriker

I »Lov om film og biografer«, vedtaget af folketinget ved 3. behandling den 21. maj 1964, står der i kapitel 1 om Biografbevillinger i § 7 følgende:

»Det påhviler bevillingshaveren (lederen) ved valg af film at drage omsorg for, at kulturelt og kunstnerisk værdifulde film forevises. Han må ikke ved nogen aftale være forhindret i frit og uafhængigt at bestemme over biografens repertoire og øvrige ledelse.«

I en tid, hvor der så ofte klages over misligholdelser af lovenes skikkelige ord, er det velgørende at se, hvor redeligt denne paragraf efterleves af de danske biografledere. Hvor ville det ikke være nemt for dem at skyde kritik over repertoiret fra sig med ordene »Jamen, publikum kommer ikke til de gode film, de vil kun se det, vi spiller, og ingen vil vel forlange, at vi skulle gå fallit for at glæde nogle få kunstglade«. De behøver slet ikke at imødegå nogen kritik, for de samler sig jo alle som én om de film, loven gerne vil have, at de viser. Både i København og i provinsen. Ingen kvalitetsfilm nægtes nogen sinde en chance på de danske biografer, og skulle der fra tid til anden smutte en underlødige ting frem på lærrederne, er ingen mere kede af det end biograflederne.

Når derfor unge hedsporer alligevel vover at kritisere licensindehavernes repertoirevalg, taler disse langhårskæggede mod bedre vidende.

Leve kunsttemplerne og deres frygtløse kamp mod det vulgære, billige og flade! Hurra, fordi de uden tanke om egen vinding til punkt og prikke efterlever lovens bogstav og lovens ånd, netop fordi de er sig deres ansvar bevidst!

Produktionsbevillingerne

Af Claus Ib Olsen

Det fremgår af filmloven, at produktionsselskaber eller enkeltpersoner, som driver biograf kan fritages for at svare bevillingsafgift. Det fremgår tillige af loven at denne lempelse kan bortfalde, hvis betingelserne om en kunstnerisk produktion ikke overholdes (§ 24, stk. 6). Der er i dag tildelt følgende produktionsbevillinger: Henning Carlsen (Dagmar), Nordisk (Palads), ASA (Kinopalæet), Saga (Saga) samt Palladium (Palladium).

Det vil sige at disse producenter hvert år slipper for at betale et relativt stort beløb, som andre bevillingshavere må erlægge.

Lovens bemærkning om at en sådan fritagelse kan finde sted, er administreret på en sådan måde, at det i virkeligheden finder fritagelse sted i alle de nævnte tilfælde. Da denne notits ikke skal være insinuant skal blot fremlægges et par eksempler på, hvorledes denne ordning i praksis fungerer. Lad os se på de to sidstnævnte selskaber: Saga og Palladium. Efter aftale med kulturministeriet er disse fritaget for afgiften mod hvert år at indspille 2 eller 3 kunstnerisk værdifulde film. Ved årets slutning skal kulturministeriet have besked om de producerede film og på baggrund af denne indberetning, afgøre om der blandt de indspillede film er de 2 eller 3, der kan berettigede til den nævnte fritagelse.

Hadde man i 1968 været i kulturministerens sko, havde man modtaget følgende rapport: Saga: Produceret 2 spillefilm, »Jeg elsker Blåt« og »Min søsters Børn vælter Byen«. Palladium: »Stormvarsel« samt »Uden en Trævl«. Hvis man stadig forestiller sig i kulturministerens sko, havde man derefter erklæret, at man for begge producenters vedkommende havde anset de omtalte film for værende af en sådan kunstnerisk og kulturel værdi, at de berettigede til fritagelse for bevillingsafgiften.

Kulturministeren havde derefter tilgodeset de to producenter med et beløb, der må anslås til et sted mellem to og tre hundrede tusinde kroner. (Kulturministeren ville samtidig have kendt det eksakte beløb, det gør vi desværre ikke, da disse tal af ministeriets embedsmænd tilbageholdes som interne.)

Ikke mindst biografdirektørerne har skylden for at bevillingssystemet må ophæves

Af Philip Lauritzen

Bevillingssystem eller ikke – betænkningen byder ikke på mange overraskende argumenter i denne problemstilling. Det 19 mands store udvalg har delt sig helt konsekvent i én lejr med alle biograffolkene og én med bl. a. alle embedsmændene (se side 34) og med en biografinspektør som tungen på vægtskålen. Det endelige resultat af den kamp, der uden tvivl har været om hans stemme, blev, at han bøjede sig for sine arbejdsgivere, biografdirektørerne, og dermed satte solidariteten med sine medfunktionærer over styr. 10